

Nr 82.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående befrielse för förre furiren Karl Erik Viktor Pettersson från viss betalningsskyldighet; given Stockholms slott den 4 februari 1927.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustav Rosén.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 februari 1927.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, HELLSTRÖM, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG.

Departementschefen, statsrådet Rosén anför:

Furiren vid Positionsartilleriregementet Karl Erik Viktor Pettersson framförde i Örebro den 1 maj 1923 för kronans räkning en Svea trängkårs enskilda lägerkassa tillhörig, åt kronan till brukande upplåten automobil. Vid ifrågavarande tillfälle påkördes och skadades förre bankkassören Johan Adolf Furtenbach, kassören Frans Nilsson och hustrun Eda Linnéa Svensson. Nilsson erhöll så svåra skador, att han den 5 i samma månad avled. Omständigheterna vid olyckstillfället torde kunna sammanfattas sålunda:

Furtenbach hade begivit sig ut på körbanan strax framför den annalkande automobilen samt i villrådighet, åt vilket håll han borde söka undkomma

automobilen, irrat framför densamma och därvid erhållit en stöt med påföljd, att han slagits omkull. Furtenbach hade upptagits i automobilen, och hade en medföljande poliskonstapel anmodat Pettersson att skyndsamt verkställa den skadades transport till sjukhus i och för erhållande av läkervård. Då automobilen strax därefter anlände till en gatukorsning, hade Pettersson, i syfte att undvika en cyklist, vilken åkte mycket ostadigt samt vinglade hit och dit framför automobilen, plötsligt måst vika av åt vänster in i gatukorsningen, varvid kassören Nilsson påkörts och våldsamt kastats i gatan. Farten hade härefter saktats något, och hade automobilen styrts till höger i sned riktning upp på en gångbana, varest vid tillfället en stor mängd trafikanter uppehållit sig. Dessa hade emellertid lyckats kasta sig undan för automobilen utom hustrun Svensson, vilken slagits omkull av bilens framrede.

Till förklarande av det olyckliga förloppet har Pettersson uppgivit, att han efter den första händelsen blivit nervös och uppskakad samt på grund härav, då fara sedan uppstått i gatukorsningen, förlorat besinningen och herraväldet över automobilen.

På grund av mot kronan, lägerkassan och Pettersson vid rådstuvurätten i Örebro förd talan meddelade rådstuvurätten utslag den 19 oktober 1923. Enligt vad av utslaget framgår, fann rådstuvurätten utrett, att Pettersson vid framförande av ifrågakomma, lägerkassan tillhöriga och åt kronan till brukande upplåtna automobil icke iakttagit den omsorg och varsamhet, som till förekommande av olyckshändelse av omständigheterna betingats, och därigenom i sin mån vållat, att Furtenbach påkörts och tillfogats vissa skador, men att Furtenbach måste anses hava genom egna åtgöranden i icke mindre grad än Pettersson medverkat till skadorna. Vidare fann rådstuvurätten, att Pettersson vid framförande omedelbart efter nyssnämnda tillfälle av samma automobil brustit i den omsorg och varsamhet, som till förekommande av olyckshändelse av omständigheterna betingats, samt därvid överkört Frans Nilsson och Eda Linnéa Svensson. På grund härav dömde rådstuvurätten Pettersson att till kronan böta dels jämlikt 16 § 3 mom. och 31 § förordningen den 30 juni 1916 om automobiltrafik, för det han vid först angivna tillfälle under framförande av automobil brustit i skyldig varsamhet, 50 kronor, dels ock jämlikt 14 kap. 9 § strafflagen och 16 § 3 mom. nämnda förordning samt 4 kap. 1 § strafflagen, för det han genom ovarsamt framförande av automobil vållat Frans Nilssons död och Eda Linnéa Svenssons kroppsskada, 125 kronor.

Enligt utslaget förpliktade vidare rådstuvurätten, jämlikt 2 och 7 §§ i lagen den 30 juni 1916 angående ansvarighet för skada i följd av automobiltrafik, Pettersson i egenskap av förare, lägerkassan i egenskap av ägare samt kronan i egenskap av brukare av automobilen i fråga, gemensamt eller vilken gälda gitte, att gälda dels Furtenbach hälften av den honom åsamkade skada med 130 kronor för lasarettsvård, 129 kronor 50 öre för skadade kläder, 7 kronor 50 öre för läkarintyg och 1,000 kronor för sveda och värk samt

framtida men ävensom utrednings- och rättegångskostnad med 100 kronor jämte lösen för rådstuvurättens utslag, dels Frans Nilssons änka, Klara Sofia Nilsson under hennes återstående livstid skadestånd med skäliga ansedda 125 kronor för månad, räknat från dagen för Frans Nilssons frånfalle, så länge hon levde ogift, ävensom begravningskostnad med 968 kronor 85 öre samt ersättning för läkarvård med 14 kronor 40 öre och för rättegångskostnad med 156 kronor, dels ock Eda Linnéa Svensson skadestånd med skäliga ansedda 200 kronor för sveda och värk, 185 kronor för förstörda kläder, 17 kronor 40 öre för läkarvård och läkarintyg samt 30 kronor i ersättning för tillfälligt biträde under hennes sjukdom. Härjämte förpliktades svarandena, vilken gälda gitte, att återgälda statsverket vissa av allmänna medel förskjutna vittnesersättningar och rättegångskostnader m. m. för Eda Linnéa Svensson.

Sedan Svea hovrätt genom utslag den 10 januari 1924 på anförda besvär funnit skäl ej vara anført, som föranledde ändring i rådstuvurättens utslag, har Kungl. Maj:t enligt utslag den 23 december 1925, på besvär av kronan och lägerkassan, ej funnit skäl att i överklagade delar av hovrättens utslag göra annan ändring än att livräntan till Klara Sofia Nilsson, såvitt dess gäldande ålâge kronan och lägerkassan, bestämts till allenast 100 kronor för månad.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 26 januari 1926 gjorde arméförvaltningens intendents- och civila departement framställning angående sättet för gäldande av de utdömda ersättningsbeloppen med undantag beträffande dels de i rådstuvurättens utslag till 256 kronor angivna utrednings- och rättegångskostnaderna, dels ovanberörda av allmänna medel förskjutna kostnader för hustrun Svensson, dels ock utgifter för lösen av protokoll och utslag i målet. Departementen anförde därvid i huvudsak, att enär Pettersson syntes sakna medel att gälda de utdömda ersättningsbeloppen, desamma syntes i första hand böra bestridas av statsmedel. Då emellertid några medel för ändamålet icke stode till arméförvaltningens disposition, hemställde departementen, att ersättningen till Furtenbach å 1,267 kronor, till änkan Nilsson å 983 kronor 25 öre och till hustrun Svensson å 432 kronor 40 öre, eller alltså tillhopa 2,682 kronor 65 öre måtte anvisas från lantförsvarets anslag till extra utgifter. Beträffande det änkan Nilsson tillerkända skadestånd av 100 kronor för månad hemställde departementen, att Kungl. Maj:t måtte hos 1926 års riksdag äska erforderliga medel från allmänna indragningsstaten för bestridande av nämnda skadestånd. Därjämte anhöllo departementen, att Kungl. Maj:t måtte bemyndiga arméförvaltningen att vidmakthålla och bevaka kronans fordran hos furiiren Pettersson i enlighet med bestämmelserna i lagen den 30 juni 1916 angående ansvarighet för skada i följd av automobiltrafik.

Vad först angår det änkan Nilsson såsom livränta tillerkända skadestånd å 100 kronor för månad, att utgå från den 5 maj 1923 under hennes återstående livstid, så länge hon levde ogift, får jag erinra, att Kungl. Maj:t i

proposition nr 127 till 1926 års riksdag föreslog riksdagen medgiva, att ifrågavarande skadestånd måtte få bestridas från anslaget till allmänna indragningsstaten, med iakttagande av att å beloppet icke finge åtnjutas någon sådan tilläggförmån, som enligt gällande bestämmelser tillkomme pensions-tagare; och blev Kungl. Maj:ts berörda förslag av riksdagen bifallet (skrivelse nr 148, p. 17). Vidkommande departementens framställning i övrigt, förordnade Kungl. Maj:t genom brev den 19 februari 1926, att de omförmälda ersättningarna å tillhopa 2,682 kronor 65 öre skulle utgå av lantförsvarets anslag till extra utgifter, varjämte Kungl. Maj:t bemyndigade arméförvaltningen att vidmakthålla och bevaka kronans fordran hos Pettersson jämlikt bestämmelserna i förutnämnda lag den 30 juni 1916.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 5 oktober 1926 har nu *arméförvaltningens civila departement* anfört följande.

I anledning av det arméförvaltningen genom nyssnämnda brev den 19 februari 1926 givna bemyndigande att vidmakthålla och bevaka kronans ifrågakomma fordran hos furiren Pettersson, hade ämbetsverket låtit Pettersson den 19 mars 1926 underteckna en förbindelse, däri denne förbundit sig att till Kungl. Maj:t och kronan vid anfordran utbetala dels en gång för alla 2,938 kronor 65 öre (2,682 kronor 65 öre + 256 kronor), dels ock för varje månad, räknat från den 5 maj 1923, ett belopp av 100 kronor ävensom ränta efter 6 procent, i förra fallet från nyssnämnda 19 mars och i senare fallet från respektive förfalldogagar. Sedan härefter arméförvaltningen för indrivande av sin fordran vidtagit lagsökningsåtgärder mot Pettersson, hade överståthållarämbetet genom utslag den 28 juli 1926 förpliktat Pettersson att till kronan utgiva ett belopp av 6,425 kronor 29 öre jämte ränta från den 19 mars 1926.

I skrivelse till civila departementet den 15 maj 1926 hade vidare länsstyrelsen i Örebro län anhållit, att departementet måtte vidtaga åtgärder för uttagande hos Pettersson av ett belopp av 213 kronor 50 öre, utgörande från anslaget till ersättning åt domare, vittnen och parter bestridda kostnader på grund av rådstuvurättens i Örebro utslag den 19 oktober 1923. Efter av arméförvaltningen hos överståthållarämbetet begärd handräckning mot Pettersson för utfående av detta belopp hade ämbetet den 17 juli 1926 meddelat resolution i ärendet.

Vid härefter mot Pettersson företagna exekutivåtgärder för utbekommande av ifrågavarande fordringsbelopp, 6,425 kronor 29 öre resp. 213 kronor 50 öre, hade Pettersson befunnits sakna utmätningsbara tillgångar.

Då det emellertid syntes departementet, att med avseende å den inträffade bilolyckan föreläge mycket förmildrande omständigheter för Pettersson, och då utsikterna att framdeles kunna hos Pettersson utkräva fordringarna ifråga eller någon del av desamma torde vara synnerligen små, hemställde departementet, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga erforderliga åtgärder för att såväl kronans hela fordran hos Pettersson enligt förberörda skuldförbindelse som det belopp, Pettersson ålagts utgiva i ersättning för från anslaget till ersättning åt domare, vittnen och parter bestridda kostnader, måtte varda efterskänkta.

Statskontoret har den 22 november 1926 avgivit utlåtande i ärendet.

Ämbetsverket har därvid till en början erinrat, hurusom riksdagen i en del fall medgivit, att befattningshavare vid postverket, som under tjänstgöring såsom automobilförare varit vållande till olyckshändelse och i an-

ledning härav blivit skadeståndsskyldiga, befriats från att ersätta de verket tillkommande eller av verket utgivna skadestånden. Sådana beslut föreläge från 1922 års riksdag (postiljonen Jonsson), 1923 års riksdag (expeditionsvakten Andersson, förste postiljonen Andersson och hjälpmontören Sigurd) samt 1925 års riksdag (förste postiljonen Samuelsson).

Statskontoret har vidare anfört, att ämbetsverket, som tagit del av rättegångshandlingarna rörande det nu förevarande fallet, hade liksom arméförvaltningens civila departement fått den uppfattningen, att förmildrande omständigheter måste anses föreligga. Då dessutom Pettersson, som enligt vad statskontoret inhämtat lämnat sin anställning vid regementet den 1 november 1926, vid företagna exekutivåtgärder visat sig sakna utmättningsbara tillgångar, syntes billighetsskäl tala för att kronan även i detta fall eftergäve sitt fordringsanspråk, som ju för övrigt endast torde representera en tillgång av skäligen osäker beskaffenhet. Beträffande ersättningen för de skadeståndsberättigade tillerkända rättegångskostnader skulle tvekan måhända kunna råda, huruvida eftergiften borde avse jämväl denna. I en del av de nyss omnämnda fallen hade icke eftergift i fråga om ersättning för rättegångskostnader medgivits, men gällde detta sådan ersättning, för vilken vederbörande förare ensam ådömts betalningsskyldighet. Då i förevarande fall betalningsskyldigheten för samtliga av olyckshändelsen föranledda skadestånd och ersättningar ålagts Pettersson, lägerkassan och kronan gemensamt, syntes därför knappast vara något att erinra mot att befrielsen finge avse jämväl nu ifrågavarande ersättning. För sådan händelse syntes det vara konsekvent att låta eftergiften även omfatta ersättning för protokollslösen, ehuru dylik ersättning icke upptagits i den av Pettersson utfärdade reversen. Däremot borde eftergivande av Pettersson ådömda böter icke ifrågakomma. Självfallet syntes kravet på räntegottgörelse i enlighet med reversen böra förfalla. Vad särskilt anginge det av länsstyrelsen i Örebro angivna men i reversen ej medtagna beloppet å 213 kronor 50 öre, motsvarande av allmänna medel förskjutna vittnesersättningar samt rättegångskostnader för målsäganden Eda Svensson, hade jämväl beträffande detta belopp betalningsskyldigheten av rådstuvurätten ålagts samtliga svarande.

I anslutning till det anförda hemställde statskontoret, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att Pettersson måtte befrias från honom på grund av domstolarnas utslag och hans egen förbindelse av den 19 mars 1926 åliggande betalningsskyldighet till kronan med undantag beträffande böter.

Då Pettersson, som den 1 november 1926 lämnat sin anställning vid Positionsartilleriregementet, vid företagna exekutivåtgärder befunnits sakna utnättningsbara tillgångar och då utsikterna för kronan att utfå sin fordran vare sig helt eller till någon avsevärd del lära vara skäligen ringa, torde ett fasthållande därvid få anses vara för staten ändamålslost. Omständigheterna i målet hava även synts mig vara av förmildrande natur för Pettersson. Vid sådant förhållande har jag funnit mig böra tillstyrka, att Pettersson befrias från sin betalningsskyldighet till kronan, dock givetvis med undantag beträffande honom ådömda böter.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att före furiren vid Positionsartilleriregementet Karl Erik Viktor Pettersson må befrias från honom på grund av omförmälda domstolsutslag och

Kungl. Maj:ts proposition nr 82.

företnämnda av honom undertecknade förbindelse av den 19 mars 1926 åliggande betalningsskyldighet till kronan med undantag beträffande böter;
samt att de belopp, från vilkas gäldande Pettersson sålunda befrias, må ur vederbörliga räkenskaper avskrivas.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Georg Z. Topelius.